

Uwagi Instytutu Ekonomii Środowiska odnośnie programu priorytetowego „Czyste Powietrze”

Program „Czyste Powietrze” jest kluczowym instrumentem finansowym wspierającym transformację domów jednorodzinnych w Polsce w kierunku czystych źródeł ogrzewania oraz zmniejszonego zapotrzebowania na energię. Od początku programu, tj. 2018 roku, wpłynęło do niego ponad 800 000 wniosków na wymianę starego kotła na paliwo stałe oraz ponad 950 000 wszystkich wniosków¹. Choć są to znaczące liczby, to niestety do spełnienia celów wyznaczonych w programie brakuje jeszcze dużo. W zakresie wymiany kotłów złożone do tej pory **wnioski realizują jedynie 27% celu przyjętego na 2029 rok**. Według dostępnych danych, **w domach jednorodzinnych pozostało około 2 800 000 kotłów, które nie spełniają wymogów uchwał antysmogowych**².

14.10.2024 państwa członkowskie przyjęły nową Dyrektywę w sprawie jakości powietrza, która wprowadza ostrzejsze normy jakości powietrza. Przykładowo, od 2030 roku norma roczna dla stężenia PM_{2,5} będzie wynosić 10 µg/m³, a więc dwa razy mniej niż obowiązująca obecnie norma (20 µg/m³). Jak pokazują analizy, spełnienie nowych norm nie będzie możliwe bez pełnego wdrożenia uchwał antysmogowych, czyli likwidacji kotłów, pieców, kominków na paliwa stałe, które nie spełniają wymogów ekoprojektu³. Dzięki temu działaniu populacja mieszkańców i mieszkanek Polski oddychająca czystym powietrzem zwiększy się z 2 milionów do niemal 30 milionów. Należy również podkreślić, że stan energetyczny domów jednorodzinnych w Polsce jest wciąż daleki od zadowalającego. **30% domów (1,8 miliona) nie ma docieplonych wszystkich ścian. Podobna liczba nie ma docieplonego stropu**⁴.

Przyspieszenie tempa transformacji energetycznej domów jednorodzinnych w Polsce jest kluczowe nie tylko dla zapewnienia zgodnego z prawem, czystego powietrza dla milionów ludzi mieszkających w Polsce. To również działanie, które pomoże zabezpieczyć gospodarstwa domowe przed

---

¹ Dane Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, stan na sierpień 2024

² Dane z Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków

³ *Droga Polski do czystego powietrza i zgodności z Dyrektywą AAQD (2030)*, Europejskie Centrum Czystego Powietrza,

⁴ *Kryzys energetyczny, a domy jednorodzinne w Polsce*, Instytut Ekonomii Środowiska, 2024

nadmiernym wzrostem cen za ogrzewanie, a także zwiększy niezależność energetyczną naszego kraju, poprzez zmniejszenie zapotrzebowania na nośniki importowane z zagranicy.

Poniżej przedstawiamy główne zmiany, które powinny wydarzyć się w planowanej reformie programu „Czyste Powietrze”.

Zapewnienie finansowania

Nawet najlepiej zreformowany program nie będzie działać bez stabilnego, wieloletniego planu finansowego. Programowi „Czyste Powietrze” po raz kolejny zagraża bankructwo, gdyż środki z Krajowego Planu Odbudowy oraz programu FENiKS w pierwszej połowie 2025 roku zostaną zakontraktowane w złożonych wnioskach/podpisanych umowach.

Ze względu na kluczową rolę jaką program „Czyste Powietrze” odgrywa w procesie wdrażania uchwał antysmogowych, poprawie jakości powietrza i transformacji energetycznej budynków jednorodzinnych w Polsce, należy zapewnić jego nieprzerwane finansowanie do 2030 roku oraz przygotować plan finansowy na poszczególne lata. Jak wskazują analizy program potrzebuje być zasilony każdego roku kwotą sięgającą nawet 10 mld zł⁵. **Bez wykorzystania środków z systemu ETS1 zapewnienie takich pieniędzy będzie niezmiernie trudne.** Inne źródła, które powinny zasilać budżet programu to: **Społeczny Fundusz Klimatyczny, Fundusz Modernizacyjny, ETS2 oraz system zielonych obligacji.**

Wydłużenie terminu przyjmowania wniosków do 2030

Należy wydłużyć termin, do którego będą zawierane umowy z beneficjentami przynajmniej do 31.12.2029 roku, a wydatkowanie środków przez wojewódzkie fundusze ochrony środowiska do 31.12.2031 roku. Pozwoli to powiązać program z terminem wejścia w życie nowych norm jakości powietrza w ramach znowelizowanej dyrektywy w sprawie jakości powietrza oraz zapewni odpowiednie ramy czasowe dla likwidacji wszystkich kotłów, które nie spełniają wymogów ekoprojektu (według danych CEEB około 2,8 miliona takich urządzeń wciąż jest użytkowanych w domach jednorodzinnych w naszym kraju), a także dla wsparcia termomodernizacji tych domów, które wciąż wymagają działań w tym zakresie (jak już wyżej wspomniano jest to około 2 miliony domów jednorodzinnych w Polsce).

Usprawnienie obsługi beneficjenta

Program potrzebuje pilnej reformy w zakresie obsługi beneficjenta. **Problemem są opóźnienia w rozpatrywaniu wniosków od beneficjentów i w wypłatach dotacji.** Wynika to ze **zbyt skomplikowanych procedur** związanych ze składaniem wniosków, niepotrzebnej biurokracji ale również z **braku ujednoczonych i zautomatyzowanych procesów biznesowych obsługi beneficjenta przez wojewódzkie fundusze ochrony środowiska oraz koordynacji tych procesów przez NFOŚiGW.** To wszystko zniechęca wiele osób do korzystania z programu, a wśród tych którzy

---

⁵ *Jak wyprowadzić finansowanie Czystego Powietrza na prostą*, Instraat, Instytut Ekonomii Środowiska

przystąpili i nie mogli skorzystać z dotacji z powodów niezależnych od siebie powoduje niechęć do kontynuowania inwestycji związanych z wymianą źródeł ciepła. Niedopuszczalnym jest fakt, że na rozliczenie dotacji oczekuje się nawet pół roku.

Szczególnie problematyczne są opóźnienia w mechanizmie prefinansowania (prefinansowanie jest konieczne gdyż umożliwi uboższym gospodarstwom domowym przystąpienie do programu). Jak informują gminy, czas rozpatrzenia wniosków z prefinansowaniem może wynosić nawet 4 miesiące (mimo że powinien 14 dni), a wypłata zaliczki trwa nawet 2 miesiące (mimo że powinna wpłynąć do dwóch tygodni). Równie duże opóźnienia występują przy wypłacie II transzy. W efekcie realizacja inwestycji jest utrudniona bo zarezerwowane terminy u wykonawców nie mogą być wykorzystane ze względu na brak zaliczek. Do tego wiele mniejszych firm ma poważne problemy finansowe, gdyż nie są w stanie kredytować tak długo inwestycji, czekając na II transzę. To sprawia, że **firmy coraz mniej chętnie przystępują do inwestycji w formule prefinansowania**, co ograniczy dostęp do programu dla ludzi najuboższych.

Niezrozumiałym jest fakt, że tak duży program wciąż nie doczekał się podstawowego oprzyrządowania informatycznego, które pozwoliłoby w sposób efektywny nim zarządzać. Nie uruchomiono **Centralnej Bazy Czystego Powietrza**⁶, która musi być skomunikowana z systemami informatycznymi wojewódzkich funduszy ochrony środowiska. Brak jest jednolitych procesów biznesowych i informatycznych związanych z obsługą beneficjenta przez 16 wojewódzkich funduszy ochrony środowiska, co powoduje dużą uznaniowość w podejściu do obsługi beneficjenta. Stworzenie informatycznego systemu zarządzania programem "Czyste Powietrze" i ujednoczenie procesów biznesowych obsługi beneficjenta powinno być pilnym priorytetem dla Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Postulujemy jak najszybsze uruchomienie Centralnej Bazy Czystego Powietrza (CBCzP), którą należy powiązać z Centralną Ewidencją Emisyjności Budynków, tak aby w sposób efektywny zarządzać działaniami na rzecz poprawy jakości powietrza i zwiększenia efektywności energetycznej budynków. Takie powiązanie znacznie usprawniłoby również proces kontroli wydatkowania publicznych pieniędzy na poprawę jakości powietrza i obniżyło koszty tej kontroli.

NFOŚiGW powinien jak najszybciej uprościć wnioski o dofinansowanie i rozliczanie projektów, wypracować obowiązkowe wzory dokumentów rozliczeniowych (umowy z wykonawcami, wzory faktur, itp.), co pozwoli na przyspieszenie rozliczania wniosków (unikamy potrzeby analizy zapisów każdej umowy przez pracowników WFOŚiGW). Obydwa procesy powinny być w jak największym stopniu zautomatyzowane. Reforma programu nie będzie możliwa bez stworzenia przez NFOŚiGW jednolitego dla całego kraju informatycznego systemu obsługi beneficjentów, skomunikowanego z Centralną Bazą Czystego Powietrza.

Kilka lat temu Polski Alarm Smogowy zainicjował regularne publikacje danych dotyczących programu Czyste Powietrze (liczby wniosków o dotacje, rodzaje wspieranych przedsięwzięć, kwoty). W tym celu stworzyliśmy specjalny Barometr Czystego Powietrza⁷. Dane programu Czyste Powietrze powinny być publicznie dostępne, gdyż ma to pozytywny wpływ na działania związane z ochroną

---

⁶ Baza powinna zawierać dane o wszystkich wnioskach złożonych w programie od początku jego powstania w 2018 roku.

⁷ <https://polskialarmsmogowy.pl/barometr-programu-czyste-powietrze/>

powietrza. **Nasz niepokój budzi fakt, iż w ostatnich miesiącach podstawowe dane o programie** (np. dane miesięczne z poszczególnych województw pokazujące liczbę dotacji na poszczególne źródła ciepła) **przestały być udostępniane** w sposób regularny przez NFOŚiGW, są one niekompletne (co jeszcze do niedawna nie miało miejsca). **Apelujemy do NFOŚiGW o pilne przywrócenie dobrej praktyki zainicjowanej kilka lat temu, tak aby społeczeństwo miało dostęp do podstawowych danych o programie.**

Dostęp do najwyższych dotacji

Uruchomienie najwyższego poziomu dofinansowania w programie Czyste Powietrze było dobrym rozwiązaniem ponieważ umożliwiło osobom najuboższym skorzystanie z dotacji, likwidację zanieczyszczającego źródła ciepła oraz zmniejszenie zapotrzebowania na ciepło. Jednak **niepokój budzą znaczące nadużycia polegające na nieuprawnionym korzystaniu z najwyższego poziomu pomocy.** Wywiady pogłębione z operatorami wskazują, że w niektórych regionach Polski przypadki gdzie osoby, które korzystają ze wsparcia w grupie III pomimo wysokiego poziomu zamożności, to nawet 50% wniosków w tej grupie⁸.

Najczęstsze sytuacje, zidentyfikowane przez operatorów, które umożliwiają otrzymanie najwyższego poziomu dofinansowania pomimo wysokiego statusu majątkowego:

- Prowadzenie działalności gospodarczej na inne osoby nie pozostające we wspólnym gospodarstwie domowym;
- Rozdzielność majątkowa (beneficjentem jest niepracujący małżonek będący jedynym właścicielem nieruchomości);
- Niepracujące dzieci zamożnych rodziców;
- Wykazywanie minimalnego dochodu lub nawet straty w działalności gospodarczej (np. poprzez zakup w ostatnim roku maszyn czy urządzeń, samochodów, zatowarowanie itp.);
- Przepisanie budynku na niepracujące dzieci;
- Dochody pochodzące z pracy „na czarno” (branża remontowo-budowlana, branża turystyczna - kwatery prywatne, branża gastronomiczna, praca za granicą);
- Osoby zamożne mieszkają w budynku natomiast formalnymi właścicielami są członkowie rodziny o niskich dochodach (np. rodzice na emeryturze).

Większość z powyższych przypadków można rozwiązać modyfikując procedury. Przykładowo, własność domu czy przychody z działalności gospodarczej powinny być wykazane 3 lata wstecz.

Jesteśmy również przeciwko proponowanym w ramach konsultacji ograniczeniom dostępu do najwyższego poziomu dofinansowania osób samozatrudnionych, gdyż wiele z tych osób to osoby ubogie, które bez wyższego poziomu wsparcia nie będą w stanie zrealizować inwestycji termomodernizacyjnej.

---

⁸ Ocena pilotażowej fazy modelu operatorów programu „Czyste Powietrze”, Instytut Ekonomii Środowiska, Bank Światowy, Kraków 2024

Rozwój i reforma systemu operatorów

Badania przeprowadzone wśród operatorów zaangażowanych w pilotaż na terenie województwa świętokrzyskiego oraz małopolskiego wskazują⁹, że model ten właściwie wpisuje się w aktualny kontekst społeczny i odpowiada na potrzeby części beneficjentów otwierając dostęp do programu dla tych mieszkańców, którzy wymagają kompleksowego wsparcia w procesie inwestycji termomodernizacyjnej. Niestety **w obecnym kształcie model nie mobilizuje w istotny sposób podmiotów pełniących rolę operatorów do intensyfikacji aktywności w zakresie dotarcia do potencjalnych beneficjentów, a w szczególności nie stanowi wystarczająco silnego bodźca do szerszej promocji programu w grupie najuboższych beneficjentów** (co stanowiło kluczowy cel jego wdrożenia). Niewątpliwie system operatorów powinien być dalej rozwijany (w oparciu o wnioski z pilotaży) i wdrożony najpóźniej w pierwszej połowie 2025 r. we wszystkich województwach. Sam model wymaga jednak modyfikacji poprzez wprowadzenie mechanizmów, które przyczynią się do zwiększenia jego efektywności.

Jeśli ogólnopolski system operatorów będzie wdrażany przez gminy to z pewnością należy zapewnić, aby **urzędnicy gminni przyjęli bardziej aktywną postawę w stosunku do potencjalnych beneficjentów**. Muszą oni aktywnie szukać beneficjentów w terenie, a nie pasywnie czekać na ich wizytę w urzędzie (co ma miejsce obecnie). Muszą też w większym stopniu zaangażować się w doradztwo techniczne beneficjentom - obecnie niestety mało gmin podejmuje takie działania. Aby było to możliwe, NFOŚiGW powinien prowadzić regularne szkolenia dla urzędników gminnych działających w roli operatora. Wreszcie poprawić należy również bezpośredni nadzór nad realizowaną inwestycją, który wymaga wizyt w terenie, na miejscu inwestycji, a nie monitorowania procesu "zza biurka" - co jest niestety częstą postawą wśród gmin uczestniczących w pilotażu. Jeśli utrzymane zostanie uczestnictwo **firm prywatnych w systemie, to urzędnicy gminni oraz WFOŚiGW powinni prowadzić nadzór nad ich działaniami**, tak aby zminimalizować ryzyko nadużyć.

Należy podkreślić, że głównym celem funkcjonowania systemu operatorów jest dotarcie do osób ubogich, mniej zaradnych i doświadczających ubóstwa energetycznego. Biorąc pod uwagę, że grupa docelowa systemu operatorów pokrywa się w dużym stopniu z grupą osób objętych pomocą **Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (MRPiPS), ministerstwo to również powinno być zaangażowane w realizację działań przewidzianych w systemie operatorów**. MRPiPS powinno być włączone w prace nad systemem już na etapie jego projektowania, a także we wdrażanie tych działań, dzięki czemu łatwiej będzie zapewnić, że program operatorów rzeczywiście dotrze do tych osób, które potrzebują wsparcia.

---

⁹ Tamże

Ceny maksymalne lub ceny referencyjne, aktualizacja cen

Wywiady pogłębione z operatorami potwierdziły, że istnieje istotny **problem z zawyżaniem cen produktów i usług wspieranych w ramach programu „Czyste Powietrze”**¹⁰. Przy nadchodzącej reformie programu **należy wprowadzić system cen maksymalnych lub cen referencyjnych dla produktów i usług**. Aby stworzyć taki system należy regularnie i systematycznie monitorować koszt produktów i usług z obecnych wniosków w każdej kategorii wydatków, dzięki czemu ustalone zostaną średnie ceny produktów i usług. W kolejnym kroku należy je skonfrontować z cenami tych produktów i usług na rynku. Ceny referencyjne powinny być określone jako zakres cen dla danego produktu czy usługi – w przypadku gdy koszt danej usługi czy produktu we wniosku wykracza poza ten zakres, pracownik WFOŚiGW powinien podjąć czynności sprawdzające. Najlepszym rozwiązaniem byłaby pełna automatyzacja systemu sprawdzającego czy koszt danego produktu i usługi mieści się w przedziale referencyjnym. Alternatywnym rozwiązaniem byłoby określenie maksymalnej ceny na jednostkę przeliczeniową (np. m² danego rodzaju ocieplenia, okna, drzwi, etc.), choć w tym przypadku nadal istniałoby ryzyko zawyżenia cen produktu do ceny maksymalnej.

Wprowadzenie systemu cen maksymalnych oraz cen referencyjnych ograniczy nadmiarowe zyski oraz nieuzasadnione zwiększanie marży produktów i usług przez przedsiębiorców działających obecnie jako nieoficjalni operatorzy. Obecnie jest to powszechna praktyka, którą umożliwiają bliskie powiązania operatorów z firmami wykonawczymi oraz sprzedawcami urządzeń grzewczych i produktów wykorzystywanych na potrzeby termomodernizacji. Wprowadzenie listy rekomendowanych firm wykonawczych (patrz uwaga poniżej) powinno ograniczyć wspomniane powyżej praktyki i zwiększyć konkurencyjność na rynku usług.

Listy audytorów i wykonawców

NFOŚiGW powinien uruchomić i prowadzić listę rekomendowanych wykonawców usług związanych z inwestycjami wspieranymi w ramach programu „Czyste Powietrze”. Aby znaleźć się na tej liście wykonawcy powinni spełniać minimalne wymagania. Stworzenie i utrzymywanie listy wykonawców usług w zakresie montażu systemów grzewczych i termomodernizacji ułatwiłoby gospodarstwom domowym przystąpienie do programu „Czyste Powietrze”, a także stanowiłoby dodatkowy wpływ na podaźową stronę rynku usług w tym obszarze. Aby znaleźć się na liście wykonawcy musieliby przedstawić dokumenty potwierdzające spełnienie wymagań. Wnioski o wpisanie na listę byłyby rozpatrywane przez NFOŚiGW na bieżąco lub w regularnych odstępach czasowych. Narzędzie to powinno również zawierać mechanizm usuwania wykonawców z listy w przypadku stwierdzenia niedostatecznej jakości oferowanych usług. Przykładowo, w Irlandii istnieje system pozwalający beneficjentom zgłaszać opinie na temat otrzymanych usług. Ponadto, prowadzone są kontrole sprawdzające czy wykonawcy stosują się do Kodeksu Postępowania, którego zasady są dla nich obowiązkowe. Wykonawcy, którzy naruszają zapisy Kodeksu Postępowania lub którzy otrzymują dużo negatywnych opinii mogą być usunięci z listy. **Podobny**

---

¹⁰ Tamże

rejestr powinien być prowadzony dla audytorów. Tego typu listy prowadzone są w wielu krajach Europy przy programach podobnych do Programu “Czyste Powietrze”. Przykładowo są to: Irlandia, Litwa, Francja, Włochy, Słowacja, Czechy, Anglia.

Doradztwo energetyczne

Docelowo należy wprowadzić **obowiązek sporządzania audytu energetycznego dla wszystkich beneficjentów przystępujących do programu Czyste Powietrze** (nie tylko w przypadku osób o najniższych dochodach).

Jednak mając na uwadze problemy związane z dostępnością wykwalifikowanych audytorów i wynikające z tego ograniczenia dostępu gospodarstw domowych do profesjonalnego i bezstronnego doradztwa w inwestycjach związanych z poprawą efektywności energetycznej i wymianą źródeł ciepła, NFOŚiGW i MKiŚ powinny czym prędzej wypracować ogólnopolski program wspierający rozwój usług audytorskich i poprawę ich jakości.

Ze względu na poważne ograniczenia na rynku doradztwa energetycznego instytucje rządowe zajmujące się efektywnością energetyczną budynków (NFOŚiGW, GUNB, Ministerstwo Klimatu i Środowiska oraz Ministerstwo Rozwoju i Technologii) powinny wspólnie **uruchomić kalkulator wspierający decyzje inwestycyjne w zakresie efektywności energetycznej (kalkulator przeznaczony dla właścicieli domów, zarządców budynków czy doradców energetycznych)**. Taka propozycja pojawiła się w ramach prac nad Centralną Ewidencją Emisyjności Budynków, jednak takie narzędzie powinno być wypracowane przez wszystkie ww. instytucje.

NFOŚiGW powinien również znacząco zwiększyć wsparcie dla gminnych punktów doradztwa energetycznego i punktów obsługi beneficjenta programu Czyste Powietrze, gdyż kwoty przeznaczone na ten cel są zbyt małe w stosunku do potrzeb.

Minimalny poziom efektywności energetycznej budynków

Postulujemy **wprowadzenie wymogu w zakresie poziomu zapotrzebowania na energię jaki musi spełniać budynek objęty dofinansowaniem z Czystego Powietrza**, tak aby uniknąć sytuacji, w której nowe źródła ogrzewania montowane są w budynkach o bardzo niskiej charakterystyce energetycznej (“wampirach energetycznych”) co w konsekwencji prowadzi do wysokich rachunków za ogrzewanie. Taki warunek należy wprowadzić niezależnie od typu źródła ciepła, a taka sytuacja miała niestety miejsce w ostatnich latach.

Dobrym rozwiązaniem wprowadzonym w programie Czyste Powietrze w 2023 roku są zachęty do kompleksowej modernizacji budynków, która ma miejsce gdy osiągnięto co najmniej jeden wskaźnik kompleksowej termomodernizacji: (1) zmniejszenie zapotrzebowania na energię użytkową do 80 kWh/(m²*rok) lub (2) zmniejszenie zapotrzebowania na energię użytkową o minimum 40%. **Zachowując ofertę wsparcia dla kompleksowej termomodernizacji postulujemy wprowadzenie dodatkowej kategorii “budynek zeroemisyjny”** tak aby wytyczać standard modernizacji do najbardziej efektywnych, niskoemisyjnych i ekologicznych budynków. Budynek zeroemisyjny powinien charakteryzować się nie tylko odpowiednimi parametrami w zakresie energii użytkowej

oraz energii końcowej ale również być wyposażony w instalację PV i/lub magazyn energii). Na taki budynek powinna przysługiwać wyższa dotacja niż ta do obecnego standardu 80 kWh/m²/rok (tudzież redukcji zapotrzebowania na energię użytkową o 40%).

Kontrola emisji pyłów i innych zanieczyszczeń z urządzeń finansowanych z programu Czyste Powietrze

W ramach programu Czyste Powietrze finansowane są kotły na biomasę drzewną (kotły zgasowujące drewno i kotły na pellet drzewny). Urządzenia te są źródłem emisji pyłów zawieszonych oraz benzo[a]pirenu. Istnieje ryzyko, że wysokość rzeczywistej emisji z tego typu urządzeń może być znacząco wyższa niż ta, którą urządzenia wykazują w trakcie testów laboratoryjnych (na poziom zanieczyszczeń wpływa m.in. jakość paliwa oraz stan techniczny urządzenia). W związku z tym postulujemy:

- jak najszybsze **wypracowanie przez Ministerstwo Klimatu i Środowiska norm jakości dla biomasy drzewnej** spalanej w domowych urządzeniach i zapewnienie systemu kontroli tych paliw przez Inspekcję Handlową;
- wzorem praktyki stosowanej w Niemczech **wprowadzenie przez NFOŚiGW obowiązku, że każde urządzenie na paliwa stałe finansowane w ramach Czystego Powietrza wyposażone będzie w kontrolny punkt pomiarowy** (w Niemczech kominiarze wyposażeni są w urządzenia mierzące zanieczyszczenia co pozwala na konieczne regulacje urządzenia jeśli poziomy emisji wraz z upływem czasu czy rozregulowaniem urządzenia stają się zbyt wysokie);
- dążenie do dalszego podniesienia wymogów emisyjnych dla urządzeń spalających biomasę drzewną wspieranych z programu “Czyste Powietrze”.

Kampanie promujące program i efektywność energetyczną

Z dużym niepokojem obserwujemy brak dostatecznej promocji programu Czyste Powietrze i działań na rzecz poprawy efektywności energetycznej budynków zarówno przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej jak i Ministerstwo Klimatu i Środowiska. Szeroko zakrojona kampania informacyjna promująca efektywność energetyczną w budynkach i programy ją wspierające nabiera szczególnego znaczenia w dobie kryzysu energetycznego, gdyż efektywność energetyczna jest kluczową ostoną dla gospodarstw domowych przed wysokimi cenami energii. Obie instytucje (NFOŚiGW oraz MKiŚ) powinny prowadzić szeroką, regularną kampanię na rzecz zwiększania efektywności energetycznej, czystych źródeł ciepła, pokazując zarazem jak program “Czyste Powietrze” może w tych obszarach pomóc gospodarstwom domowym.

Lista zielonych urządzeń i materiałów (ZUM)

Konieczny jest dalszy rozwój listy ZUM oraz w perspektywie średniookresowej rozszerzenie kategorii urządzeń i materiałów, których umieszczanie na liście jest obligatoryjne, tak żeby zapewnić odpowiednią jakość urządzeń/materiałów, na które przeznaczane są publiczne środki.

Banki w Czystym Powietrzu

Stworzona w ramach programu Czyste Powietrze tzw. ścieżka bankowa okazała się całkowitym niepowodzeniem. W ramach tej ścieżki złożono niecałe 7000 wniosków, czyli mniej niż 1% wszystkich wniosków.

NFOŚiGW powinien przeanalizować przyczyny tak niskiego zainteresowania ścieżką bankową oraz zaplanować działania naprawcze w tym obszarze. NFOŚiGW powinien wykonać i przedstawić opinii publicznej audyt ścieżki bankowej, który zawierać będzie ocenę niepowodzenia dotychczasowej współpracy z bankami.

Udział banków mógłby znacząco przyspieszyć realizację inwestycji termomodernizacyjnych, w szczególności w grupach beneficjentów o wyższych dochodach (tj. podstawowa grupa dofinansowania). Jednak aby tak się stało należałoby przedstawić diagnozę zaistniałego stanu rzeczy i plan naprawczy.